



Minister voor Asiel en Migratie

nota

Beslisnota bij Kamerbrief over de uitkomsten van de pilot versnelde gegevensdeling IND-COA i.h.k.v. de Reba

**Directoraat-Generaal
Migratie**

Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/aenm

Datum

20 januari 2026

Onze referentie

6785361

Bijlage(n)

0

1. Aanleiding

Tijdens de plenaire wetsbehandeling van de Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met de verlenging van de beslistermijnen in asiel- en nareiszaken van 17 april 2024 hebben de Kamerleden Vondeling en Brekelmans vragen gesteld over hoe vaak in de praktijk dwangsommen voor te laat beslissen worden teruggevorderd ten behoeve van opvang. In de brief van 4 oktober 2024¹ heeft uw ambtsvoorganger antwoord gegeven op die vragen. Daarnaast is in de brief toegezegd dat COA en de IND, in samenwerking met het departement, zouden onderzoeken of het mogelijk is om het Reba-proces verder te stroomlijnen met verbeterde informatie-uitwisseling en de Kamer hier op termijn zou worden geïnformeerd. Vervolgens is de Kamer op 11 maart jl.² geïnformeerd over de voortgang. Toegezegd is ook dat de Kamer op een later moment geïnformeerd wordt over de uitkomsten van de derde fase van de pilot en het vervolg.

De pilot is inmiddels afgerond. In deze nota wordt u geïnformeerd over de uitkomsten en geadviseerd over het vervolg. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het Kabinet voornemens is de rechtelijke dwangsom af te schaffen. Zolang dat niet gerealiseerd is, is de praktijk zoals toegelicht in deze nota van toepassing.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd:

- I. Kennis te nemen van de uitkomsten van de pilot;
- II. De werkwijze zoals getoetst in fase 3 van de pilot toe te blijven passen.
- III. De Kamer middels bijgevoegde brief te informeren over de uitkomsten van de pilot en het vervolg.

3. Kernpunten

- Middels de pilot Versnelde gegevensdeling IND-COA is tussen 1 november 2024 en 31 maart 2025 getoetst op welke manier de informatie-uitwisseling het meest efficiënt kon worden ingericht.

¹ Kamerstuk 19 637, nr. 3298

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 30 573, nr. 224

- Uit alle drie de fases is gebleken dat de frequentere informatieverstrekking vanuit de IND aan het COA ervoor zorgt dat het COA-bewoners eerder op de hoogte kan stellen van het betalen van een eigen bijdrage.
- De werkwijze toegepast in fase 1 (3 x per week informatie-uitwisseling + betalingsblokkade) en 2 (3 x per week informatie-uitwisseling zonder betalingsblokkade) bleken arbeidsintensief en leverden geen verschil t.a.v. de werkwijze toegepast in fase 3 (1 x per week informatie-uitwisseling zonder betalingsblokkade). Wekelijkse gegevensdeling is net zo effectief gebleken als het gaat om het tijdig verstrekken van gegevens aan het COA, maar vergt minder capaciteitsuren voor de IND.
- Het spoedig informeren van bewoners over het voornemen een eigen bijdrage te gaan innen is een voorbeeld van transparante en betrouwbare communicatie vanuit de overheid. Hierdoor weten bewoners sneller waar zij aan toe zijn en wat er van hen verwacht wordt. Dit zou het risico op het te goeder trouw uitgeven of wegboeken van het dwangsombedrag kunnen verkleinen.
- De verwachting was dat versnelde gegevensdeling zou leiden tot snellere betaling van de eigen bijdrage en dat hiermee kostbare incassotrajecten konden worden voorkomen. De resultaten van de pilot wijzen dit echter niet direct uit.
- De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 14-1-2026 geoordeeld dat een beroep gedaan kan worden op de Reba na uitkering van een dwangsom. De dwangsom mag inderdaad als vermogen gezien worden.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
20 januari 2026

Onze referentie
6785361

4. Toelichting

Terugvordering van dwangsumbetalingen via de Reba

Asielzoekers en statushouders die in de asielopvang verblijven en beschikken over vermogen of inkomen, betalen een eigen bijdrage aan het COA voor de opvang. Dit is vastgelegd in artikel 20, tweede lid, van de Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005 (Rva) en uitgewerkt in de Regeling eigen bijdrage asielzoekers (Reba).

Bij niet tijdig beslissen door de IND, kan de aanvrager een dwangsom ontvangen. Een uitgekeerde IND-dwangsom wordt beschouwd als vermogen. Hiervan kan het COA, mits het totaal vermogen inclusief het uitgekeerde bedrag boven de vermogensgrens³ valt, een deel innen als eigen bijdrage voor de opvang. De asielzoeker of statushouder die verblijft in de COA-opvang betaalt de eigen bijdrage voor de periode die hij of zij gebruik heeft gemaakt van de opvang, gerekend vanaf het moment dat de dwangsom is uitbetaald.

Een dwangsom wordt in de huidige IND-praktijk in beginsel uitbetaald bij het bodembesluit. Dat is het moment dat een definitief besluit wordt genomen op de aanvraag.

Zaak bij de Afdeling over de Reba

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 14-1-2026 geoordeeld dat de reba kan worden toegepast als er een dwangsom is uitgekeerd

³ De hoogte van de vermogensgrens is bepaald in artikel 34, derde lid van de Participatiewet.

omdat een dwangsom inderdaad als vermogen kan worden gezien waar een eigen bijdrage op basis van de Reba van geïnd mag worden.

Werkwijze vóór de pilot

Om het innen van een eigen bijdrage n.a.v. een ontvangen dwangsom mogelijk te maken, stelt de IND het COA op de hoogte van alle uitgekeerde dwangsommen boven de éénpersoons vermogensgrens. Op basis van de door de IND aangeleverde lijst, kan het COA bezien of iemand een eigen bijdrage kan betalen conform de beschreven voorwaarden in de Reba. Vóór de pilot hanteerde de IND voor de gegevensdeling een wachttijd van 6 tot 8 weken i.v.m. eventuele bezwaar- en beroepsprocedures. Ontvangers van een dwangsom kunnen namelijk in beroep gaan wanneer zij het oneens zijn met de hoogte van de uitgekeerde dwangsom.

Geconstateerd werd dat de wachttijd in de gegevensuitwisseling tussen IND en COA ertoe kon leiden dat een asielzoeker of statushouder het reeds uitgekeerde dwangsombedrag al kon besteden of wegboeken voordat het COA het Reba-voornemen kenbaar kon maken en/of de eigen bijdrage daadwerkelijk kon innen. Om deze reden is een pilot gestart om de gegevensdeling te vervroegen en zo versneld de Reba toe te passen.

Uitkomsten pilot versnelde gegevensdeling IND-COA

In verschillende fases van de pilot is getest met snellere en frequentere gegevensdeling van dwangsomuitbetalingen boven de eenpersoonshuishouden vermogensgrens, door niet met een wachttijd te werken en wekelijks in plaats van maandelijks gegevens te delen. Ook werd in sommige fases van de pilot een betalingsblokkade toegepast, om het COA in de gelegenheid te stellen om bewoners vóór uitbetaling van de dwangsom al te informeren over het voornemen een eigen bijdrage te gaan innen.

In de verschillende fases zijn verschillende werkwijzen getoetst:

- Fase 1: IND geeft drie keer per week de dwangsomuitbetalingen door aan het COA die boven de vermogensgrens voor eenpersoonshuishouden liggen, inclusief een betalingsblokkade. Deze blokkade hield in dat de IND pas overging tot betaling nadat het COA de bewoner had geïnformeerd.
- Fase 2: IND geeft drie keer per week de dwangsomuitbetalingen door aan het COA die boven de vermogensgrens voor eenpersoonshuishouden liggen, zonder betalingsblokkade.
- Fase 3: IND geeft één keer per week de dwangsomuitbetalingen door aan het COA die boven de vermogensgrens voor eenpersoonshuishouden liggen, zonder betalingsblokkade.

Uit alle drie de fases is wel gebleken dat de frequentere informatieverstrekking vanuit de IND aan het COA ervoor zorgt dat het COA-bewoners eerder op de hoogte kan stellen van het betalen van een eigen bijdrage. De verwachting was dat versnelde gegevensdeling zou leiden tot snellere betaling van de eigen bijdrage en dat hiermee kostbare incassotrajecten konden worden voorkomen. De resultaten van de pilot wijzen dit echter niet direct uit.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
20 januari 2026

Onze referentie
6785361

De werkwijze toegepast in fase 1 en 2 bleken arbeidsintensief en leverden geen verschil t.a.v. de werkwijze toegepast in fase 3. De uitkomsten tussen fase 1 en fase 2 (met en zonder betalingsblokkade) leidde ook niet tot een verschil in het aantal terugvorderingen. Hieruit kan opgemaakt worden dat het vroegtijdig informeren van mensen er in principe al toe geleid heeft dat mensen terughoudender zijn geworden met uitgeven van het verkregen geld. De werkwijze met betalingsblokkade kost veel tijd en fte om uit te kunnen voeren. De IND constateert daarom dat onderaan de streep een betalingsblokkade niet loont. Wekelijkse gegevensdeling is net zo effectief gebleken als het gaat om het tijdig verstrekken van gegevens aan het COA, maar vergt minder capaciteitsuren voor de IND.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
20 januari 2026

Onze referentie
6785361

Uit een vergelijking met een periode in 2024 waarin nog geen versnelde gegevensdeling plaatsvond, volgt niet direct dat sneller en frequenter uitwisselen van informatie over de dwangsomuitbetalingen leidt tot een toename in het aantal terugvorderingen op basis van de Reba. Volgens het COA zijn er verschillende redenen waardoor de eigen bijdrage niet geïnd kon worden en die in de huidige praktijk nog steeds gelden:

- Vreemdeling komt niet in het systeem van het COA (IBIS) voor;
- Vermogen valt onder de vermogensgrens die geldt voor meerpersoonshuishoudens (het betreft dus een gezin);
- Persoon is met onbekende bestemming uit de COA opvang vertrokken voordat de beschikking kon worden opgelegd.

Voor deze laatste groep geldt dat de opgelegde vordering blijft staan, alleen is hij niet altijd inbaar, bijvoorbeeld als mensen met onbekende bestemming vertrekken of teruggekeerd zijn. Mocht de betreffende persoon weer in het zicht komen van het COA, dan wordt de openstaande eigen bijdrage geïnd. Beschikkingen die zijn opgelegd blijven staan en mensen moeten deze betalen, ook als zij zijn uitgestroomd naar de gemeente. De schuld blijft open en moet worden voldaan. Deze redenen om niet te kunnen innen hangen niet direct samen met de snelheid en frequentie van gegevensuitwisseling.

Vervolg

De werkwijze in fase 3 is het meest efficiënt gebleken, met het oog op capaciteit en uitkomsten. Daarnaast is het spoedig informeren van bewoners over het voornemen een eigen bijdrage te gaan innen een voorbeeld van transparante en betrouwbare communicatie vanuit de overheid, bewoners weten hierdoor immers sneller waar zij aan toe zijn en wat er van hen verwacht wordt. Dit zou het risico op het te goeder trouw uitgeven of wegboeken van het dwangsombedrag kunnen verkleinen.

U wordt geadviseerd, zoals toegezegd, de Kamer te informeren over de uitkomsten van de pilot en het vervolg.

4.1. Politieke context

Tijdens de plenaire wetsbehandeling (Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met de verlenging van de beslistermijnen in asiel- en nareiszaken) (Kamerstuk 36 349) van 17 april 2024, hebben de Kamerleden Vondeling en

Brekelmans vragen gesteld over hoe vaak in de praktijk dwangsommen voor te laat beslissen worden teruggevorderd ten behoeve van opvang. Deze vragen zijn aanleiding geweest voor het doorlichten van het proces en uitvoering van de pilot.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Datum
20 januari 2026
Onze referentie
6785361